

Nye mål for uddannelse til alle

Af Marie Hyldgaard Kjeldsen, stud.pæd.fil., projektmedarbejder i SOPHIA & Louise Nabe-Nielsen, cand.pæd.fil., leder af SOPHIA

Det tilbagevendende fokus i debatten om ungdomsuddannelser er forestillingen om, at vi skal have en gennemførelsesprocent på 95. Begrundelsen herfor kan til tider være svær at få øje på i en debat, hvor fokus primært ligger på arbejdsduelighed, målrettethed og effektivitet.

I *SOPHIA – tænketank for pædagogik og dannelse* arbejder vi også med ungdomsuddannelsesområdet. Vi beskæftiger os med det ud fra en visionær forestilling om, at uddannelse skal være for alle og at begrundelsen for at tænke i uddannelse primært handler om det enkelte individs muligheder for et succesfuldt liv. Vores fokus ligger på den enkelte i samfundet, ikke på en kunstig dikotomi mellem individ og samfund, uddannelse og dannelse, eller mellem arbejdsmarked og livsorientering.

Derfor stiller vi også spørgsmål ved den igangværende debat om ungdomsuddannelser. Der er et politisk fokus på at sikre en bedre uddannet arbejdsstyrke, fordi man – blandt andet i den såkaldte 'fremtidsforskning' – påpeger behovet herfor. Disse intentioner er styrende for ungepakke II fra 2009, selvsamme ungepakke, som nu er blevet evalueret.

De unge er mere end fremtidens arbejdskraft

For alle ungdomsuddannelser er der altså en fælles politisk forestilling om at bidrage til at nå nogle arbejdsmarkedsorienterede mål. Uddannelse er godt og mere uddannelse er ikke bare endnu bedre, men nødvendigt for at sikre en såkaldt 'kvalificeret arbejdskraft'.

Hvorfor ikke starte et helt andet sted end ved de arbejdsmarkedspolitiske mål? Hvorfor ikke starte med at tale om og indkredse hvad det er, vi vil med de unge? Ikke ud fra en ensidig og statisk betragtning på samfundets behov for kvalificeret arbejdskraft, men derimod ud fra en helhedsorienteret forståelse af de unge. Ønsket om det selvstændige individ, der kan tænke kritisk og bidrage til at skabe og udvikle vores samfund, er både af samfundsmæssig og individorienteret karakter. Det livsduelige, kritiske og tænkende individ er et individ, der selvstændigt kan tænke, handle og bidrage til samfundets udvikling – såvel via arbejdspladsen som i den private sfære. Og spørgsmålet er, om ikke den enkelte ender med at blive en mere kvalificeret arbejdskraft, når vi fjerner det intense fokus på de arbejdsmarkedspolitiske mål?

Et samlet forløb uden restgrupper

Den politiske argumentation for overhovedet at fokusere så ihærdigt på uddannelse i dagens debat, skal som nævnt findes i behovet for såkaldt 'kvalificeret arbejdskraft'.

Men den væsentligste begrundelse for uddannelse skal findes et helt andet sted, nemlig i den dannelsesorienterede forestilling om dobbeltheden mellem individets og samfundets dannelse. Individet skaber samfundet – og omvendt.

Derfor er det nødvendigt at se på uddannelsessystemet som en mulighed for alle. Ja, faktisk skal ungdomsuddannelser først og fremmest tænkes som den enkeltes vej til dannelse i de vigtige ungdomsår.

Der er en gruppe af unge, der udfordrer tanken i vores etablerede ungdomsuddannelsessystem. Denne gruppe udgør de 5 procent og mere til; de bliver udråbt som den restgruppe, vi ikke får med. Men denne sprogbrug understreger det uddannelses-, dannelses- og menneskesyn, som vi i denne artikel plæderer for at forlade, en tænkning hvor de uddannede betragtes som produkter, samfundet kan gøre brug af på sit arbejdsmarked – og hvor 'resten' betragtes som en uhensigtsmæssig størrelse, der mere eller mindre er opgivet og derfor positioneret i en ganske bestemt retning.

Tænkningen må snarere være den modsatte. Vi skal skabe vores ungdomsuddannelser ud fra en forestilling om, at uddannelserne tjener de unge bedst. Derfor må vi også gøre op med den statiske uddannelsesstruktur og i stedet erstatte den med en uddannelsestænkning, hvor systemet er til for de unge – ikke omvendt.

Overgange uden overgange

Når man kigger på Ungepakke II og evalueringen heraf, fremgår det, at vejledningsspørgsmål vedrørende ungdomsuddannelserne skal tænkes ind i det treleddet perspektiv: grundskole, overgang, ungdomsuddannelse. Vi mener imidlertid, at det er nødvendigt at kigge på denne periode som et samlet forløb – vi må væk fra at tale om overgang. Ordet 'overgang' indikerer, at der er et slip, og det er netop det mange unge har svært ved at håndtere. De skal guides og hjælpes, ikke slippes! Vi ønsker en diskussion af, hvorledes vi tænker og udformer indsatsen overfor de unge allerede i grundskolen. Folkeskolelærerne ved godt, hvilke elever der har brug for ekstra støtte fremadrettet. Kunne man derfor forestille sig en vejledningsfunktion, som kan være stabil for den unge hele vejen fra grundskole til endt ungdomsuddannelse? Og hvordan kunne vejledningsarbejdet beskrives, hvis vi netop så på de unges uddannelse som et led i deres dannelsesproces – fremfor som en instrumentel størrelse?

SOPHIAs indsats

I SOPHIA arbejder vi løbende med disse problemstillinger. Vi fremhæver behovet for en alsidig debat om ungdomsuddannelses- og vejledningsområdet, blandt andet gennem konferenceafholdelse, og vi forsøger at komme med alternative bud på fremtidens ungdomsuddannelsestænkning.